

НЕКРОЛОГ**ПАМ'ЯТІ КУЩА МИКОЛИ ЛЕОНТІЙОВИЧА**

14 липня 2015 виповнилося б 80 років з дня народження великого вченого, талановитого педагога, чудового дитячого хірурга Миколи Леонтійовича Куща, організатора дитячої хірургії Донбасу. Цій постаті влучно відповідає крилата фраза: "Велике бачиться на відстані ...".

М.Л. Куш народився 14 липня 1935 в селі Андріївка Старобешівського району Донецької області в селянській родині: мати працювала дояркою, батько - механізатором. Микола Леонтійович з дитячих років був привчений до праці. Здатність працювати з повною віддачею в подальшому відзначалася у Куща М.Л. на всіх етапах його життєвого шляху. Після закінчення середньої школи в 1953 р. він вступив на педіатричний факультет Донецького державного медичного інституту ім. М. Горького, який закінчив в 1959 р. Студентом, він виявляв значний інтерес до хірургії та наукових досліджень, неодноразово виступав з науковими доповідями на студентських конференціях. У 1958 р на III Всесоюзній студентській конференції з дитячої хірургії у Саратові член-кореспондент АМН СРСР С.Д. Терновський звернув увагу на чудову доповідь допитливого студента і передбачив йому прекрасне майбутнє.

Після завершення медичної освіти Микола Леонтійович пройшов всі сходи клінічного вдосконалення - ординатора, завідувача дитячим хірургічним відділенням, асистента і доцента курсу дитячої хірургії при кафедрі факультетської хірургії, яку очолював професор Смоляк Л.Г. Великий вплив на його становлення як клініциста надали його вчителі проф. Смоляк Л.Г. і проф. Сніжко Л.І, яких він часто і тепло згадував. Микола Леонтійович глибоко цінував своїх вчителів і цим прикладом виховував співробітників клініки в дусі збереження високих моральних традицій.

Микола Леонтійович втілював у собі чудові якості лікаря-хірурга, педагога-вихователя і талант ученого. У 1963 р. він захистив кандидатську дисертацію "Лікування хвороби Фаваллі-Гіршпрунга у дітей операцією Дюамеля". У 1964 р. він був обраний на посаду доцента та завідувача курсом дитячої хірургії, а в 1967 р. захистив докторську дисертацію "Хронічні закрепи у дітей, викликані вадами розвитку товстої кишки". У цьому ж році курс дитячої хірургії був перетворений в самостійну кафедру дитячої хірургії Донецького медичного інституту, яку у віці 32 років Микола Леонтійович очолював за конкурсом і керував нею до

кінця свого життя.

Особливе значення проф. Куш М.Л. надавав лікувальній роботі, був чуйний до хворих, безвідмовний в наданні допомоги всім хто її потребував. Відмінно володіючи мистецтвом хірурга, він був невтомний у хірургічній діяльності: особисто виконав більше 16 тисяч операцій (переважно високої складності).

За, майже 24 роки самостійного існування, клініка дитячої хірургії Донецького медичного інституту вийшла на передові рубежі науки не тільки на Україні, але і в колишньому СРСР. З ініціативи молодого професора в Обласній дитячій клінічній лікарні, що стала базою кафедри дитячої хірургії, поряд з плановим і ургентними (гнійно-септичним) відділеннями, були розгорнуті урологічне відділення, відділення реанімації та інтенсивної терапії, відділення гіпербаричної оксигенації та лазеротерапії. Була проведена робота з підготовки кадрів з дитячої хірургії через субординатуру, інтернатуру, клінічну ординатуру та аспірантуру. Микола Леонтійович вмів створювати колектив співробітників клініки, робив ставку на молодих перспективних хірургів: було випущено більше 200 фахівців, які нині працюють у великих промислових містах України. За ініціативою М.Л. Куща були відкриті міжрегіональні дитячі хірургічні відділення у великих містах Донецької області - Маріуполі, Макіївці, Горлівці, Краматорську. Частина фахівців працює в Луганській, Запорізькій, Чернівецькій областях, в Криму та ін.

У клініці розроблялися і впроваджувалися в практику охорони здоров'я передові методи обстеження та лікування хворих, нові оперативні прийоми. Клініка стала науковим, методичним та організаційним центром східного регіону України. У клініці проводилася розробка функціональних методів лікування вад розвитку шлунково-кишкового тракту, сечовивідних шляхів, хірургії легенів і плеври, гнійно-септичних захворювань у дітей, хірургії новонароджених, онкологічних захворювань, розроблена і впроваджена хірургічна корекція аномалій статевого розвитку, в тому числі пластика піхви, корекція статі й ін.

З ініціативи професора М.Л. Куща та доцента А.Д. Тимченко в клініці дитячої хірургії вперше на Україні (і в колишньому СРСР) в 1969 році була впроваджена лапароскопія у дітей з лікувальною і діагностичною метою. За даними американських

авторів (посилання мається на першій сторінці американської монографії з ендоскопічної хірургії у дітей: *Wax NM et al. Endoscopic Surgery in Children. - Springer: New-York, 1999*) слід вважати, що дана методика була використана в дитячій хірургічній практиці вперше в світі. Вона широко використовувалася в ургентній хірургії, онкології, урології.

М.Л. Куц володів великими організаторськими здібностями: в 1973 р. ним було організовано і відкрито друге на Україні онкологічне відділення (перше відділення дитячої онкології було створено в м. Києві в 1962 році). Микола Леонтійович брав активну участь у здійсненні будівництва і введення в експлуатацію нового операційного корпусу, де було розгорнуте відділення реанімації з інтенсивною терапією на 12 ліжок, 6 операційних залів, просторий навчальний блок з лекційної аудиторією для студентів. Як вчений, М.Л. Куц, вважав, що закінчена наукова робота повинна бути загальним надбанням.

Він був автором понад 500 наукових публікацій, серед яких велика кількість фундаментальних статей, 12 монографій, 10 глав і розділів в різних посібниках, 10 патентів на винаходи, понад 60 рацпропозицій. Був членом редакційної ради Великої медичної енциклопедії.

Більшість монографічних робіт стали першими виданнями як в Україні, так і в колишньому СРСР. Серед них "Хвороба Фаваллі - Гіршпрунга у дітей" (Київ, "Здоров'я", 1970), "Лапароскопія у дітей" (співавт. А.Д. Тімченко, Київ, "Здоров'я", 1973), "Нариси гнійної хірургії у дітей" (співавт. М.Л. Дмитрієв, А.Г. Пугачов, Москва, "Медицина", 1973), "Пошкодження органів черевної порожнини і заочеревинного простору у дітей" (співавт. Г.А. Баиров, Київ, "Здоров'я", 1975), "Закрепи у дітей" (Київ, "Здоров'я", 1976), "Хірургія вад нирок і сечовивідних шляхів у дітей" (співавт. А.Г. Пугачов, В.З. Москаленко, Київ, "Здоров'я", 1978), "Гострі гнійні захворювання легенів і плеври у дітей" (співавт. А.М. Шамсієв, Г.О. Сопов, Ташкент, "Медицина", 1981), "Кісти і кістоподібні утворення у дітей" (Київ, "Здоров'я", 1983), "Хірургія аномалій статевого розвитку у дітей" (співавт. В.П. Слепцов, Т.І. Куц, Ташкент, "Медицина", 1983), "Неспецифічний мезентеріальний лімфаденіт у дітей" (співавт. Л.І. Ткаченко, Київ, "Здоров'я", 1984). Ці видання стали настільними книжками для дитячих хірургів і педіатрів.

Співробітники клініки і кафедри під керівни-

цтвом М.Л. Куца брали активну участь у роботі з'їздів і конференцій самого різного рівня. Видатний вчений сам був учасником багатьох міжнародних симпозіумів з дитячої хірургії в різних країнах - Австралії, Австрії, Болгарії, Німеччини, Італії, Чехословаччини.

У характері Миколи Леонтійовича поєднувалися риси вимогливості і принциповості, доброти і приязні. У будинку М.Л. Куца його учні часто зустрічалися з видатними хірургами: акад. Ю.Ф. Ісаковим, акад. Г.В. Бондарем, чл.-кор. АМН Г.А. Баировим, проф. А.Г. Пугачовим, Е.А. Степановим, А.І. Льюншкіним, М.Л. Дмитрієвим, В.С. Топузовим та ін. Крім дружніх бесід, обговорювалися також проблеми розвитку дитячої хірургії.

За період наукової та практичної діяльності М.Л. Куц створив велику школу дитячих хірургів: ним було підготовлено 10 докторів і 42 кандидати медичних наук. Багато його учнів в даний час є керівниками різних медичних установ і кафедр в багатьох регіонах колишнього Радянського Союзу.

Микола Леонтійович постійно брав активну участь у громадському житті вузу, міста та області: був секретарем парткому медичного інституту, обирався депутатом Донецької міської та обласної ради, очолював постійну комісію Обласного відділу охорони здоров'я та багато працював над поліпшенням медичного обслуговування населення Донбасу.

За свою працю М.Л. Куц нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, знаком "Відмінник охорони здоров'я", знаком "Шахтарська слава" II ст., трьома медалями. Йому присвоєно високе звання "Заслужений діяч науки і техніки України", винахідник СРСР.

Хвороба перервала життя великого хірурга у віці 55 років, в період розквіту його творчості. Але багато учнів видатного хірурга продовжують і примножують розпочату ним справу. У пам'яті тих, хто його знав, Микола Леонтійович залишається надзвичайно скромною людиною, чарівним співрозмовником, доброзичливим і чуйним старшим товаришем, завжди готовим прийти на допомогу словом і ділом.

До 70-річчя з дня народження М.Л. Куца на хірургічному корпусі була встановлена меморіальна дошка, а дитячій хірургічній клініці було присвоєно його ім'я. Світла пам'ять про Миколу Леонтійовича Куца, талановитого вченого, чудового хірурга і вчителя назавжди залишиться в серцях його численних учнів і пацієнтів.

*Колектив кафедри та клініки дитячої хірургії ім. проф. М.Л. Куца
Донецького національного медичного університету
ім. М. Горького*